

Išplėstinio kurso užduotis

Perskaitykite pateiktą tekstą ir jį aptarkite.

Apibūdinkite *teksto tematiką, keliamų problemų aktualumą*.

Aptarkite teksto *argumentavimo būdus, stilistiką*.

Išsakykite *savo požiūrį* į keliamas problemas, *pagrįsdami tekstu ir savo patirtimi*.

Kalbėdami mintis dėstykite *nuosekliai ir aiškiai*, kalbėkite *taisyklingai*, laikykitės *kalbėjimo etikos* reikalavimų.

Jums kalbėti skirtos 5 minutės. Likusį laiką (5 minutes) apie šį tekstą ir jame keliamas problemas diskutuokite su egzaminuotoju.

Leonidas Donskis: „Mes bėgame nuo tikrovės“ Filosofą Leonidą Donskį kalbina žurnalistė Violeta Melnikienė

– Ikipostmodernistinė¹ kultūra žmogui teikė atsvarą jo gyvenimui. Anksčiau žmogus, perskaitęs kažkokį kūrinį arba pamatęs filmą, spektaklį, galėdavo patirti katarsį², kuris padėdavo jam gyventi. Ar šiandien postmodernistinė³ kultūra, literatūra, menas padeda žmogui išgyventi katarsį? Man atrodo, kad postmodernistinė kultūra skatina mąstyti, samprotauti, žiūrėti į idėjas, bet ne išgyventi emociškai, empatiškai⁴ to, ką jis skaito, mato. Tada menas nebeatlieka savo funkcijos – sugrąžinti žmogui harmoniją. Kaip Jums atrodo?

– Man atrodo, kad, tai yra labai didelis iššūkis. Mūsų laikotarpis ypatingas tuo, kad yra ne tik daug informacijos internete, daug knygų, bet ir daug skaitančių žmonių. Turbūt pasaulyje niekada nebuvo tiek raštingų žmonių, kiek jų yra dabar. Kažkada išsilavinimas buvo mažumos privilegija. Šiandien išsilavinusių žmonių yra gerokai daugiau. Kitaip tariant, mąstyti, atsidėti idėjoms, teorinei refleksijai⁵ yra visos galimybės. Bet jūs sakote visišką tiesą – klausimas ir apie save patį, kiek save įaudi į socialinę tikrovę ir kiek išgyveni save patį, kaip tam tikrą žmogišką tikrovę.

Aš bijau, kad žmogaus pavertimas statistika, skaičiais, yra vienas iš mūsų pačių aštriausių ir nemaloniausių šiandienos reiškinių. Iš tikrųjų jis rodo žmogaus nuvertinimą, kartais net mums patiems to nesuvokus. Erichas Fromas⁶ kalbėjo apie tai, kad žmogų tragedijos ištiko tuo metu, kai buvo labiausiai tikima pažanga. Man regis, kad iš tikro problema yra ta, jog žmogus pradėjo nieko neberekšti kitiems žmonėms. Štai kur yra tragedija.

Mes kalbame apie prasmę, bet juk norint ieškoti prasmės arba norint suvokti prasmės pojūtį, turime suvokti, kad prasmei reikia kito žmogaus. Juk niekada neišgyvensi prasmės pats su savimi. Taip, reikia stebėti save, bet reikia ir suvokti, kad mes esame socialinės būtybės, dialoginės

¹ Ikipostmodernistinė – kultūra, buvusi iki padrikos postmodernizmo kultūros, t. y. stabilų vertybių, aiškių principų kultūra.

² Katarsis (gr. *katharsis* – apvalymas) – dvasinis apsisvalymas, jausmų išlaisvinimas, patyrus teigiamą meno kūrinio poveikį.

³ Postmodernizmas – platus kultūrinis XX a. antrosios pusės judėjimas, pakeitęs modernizmą ir apimantis daugelį meno rūšių; būdinga nusivylimas pažanga, racionalumu, tradicinių meno normų laužymas, atvirumas netradicinėms meno formoms, eklektiškumas ir pan.

⁴ Empatija – gebėjimas pajusti ar atjausti kitą, įsijausti į kito asmens būsenas.

⁵ Refleksija – apmąstymas, įsisąmoninimas.

⁶ Erichas Frommas (1900–1980) – vienas žymiausių humanistinės psichoanalizės atstovų; humanistinės psichoanalizės tikslas – visapusiškas žmogaus tobulėjimas.

būtybės. Ir, jei mes nebeturime laiko suvokimui, pokalbiui su kitu žmogumi, bendravimui, jei manome, kad patys save surenkame ir konstruojame kaip mąstančias ir etiškas būtybes, tai tada nelieta nieko. Lieka tik tam tikros funkcijos arba, kaip aš minėjau, paprasčiausias žmogaus pavertimas sėkmės formule, instrumentu, priemone, skirta įgyvendinti tam tikrus kompanijos arba valstybės tikslus.

Pažiūrėkite, technologijos ir labai stipri sklaido mus privedė prie tokios būsenos, kad, jei tomis technologijomis nesinaudoji, esi atskirtas. Jei nemoki už butą internetu, rizikuoji tapti gyvą iškasena arba komplikuoti savo gyvenimą. Aš matau, kaip sunku būtų mano mamai – jei nesinaudotų internetu, ji išsyt komplikuoti savo gyvenimą. Žinoma, dabar tai už ją padarau aš, bet pastebiu, kaip kada, kuri jau nebėra virtualioje tikrovėje, nebeatlieka kasdienių dalykų, tokių kaip mokesčiai už būstą ar mokesčiai valstybei.

Jei nesi internetinėje erdvėje, technologija tave gėdina. Technologija primena, kad rizikuoji tapti nebūtimi, kad tavęs tuoj nebebus, technologija tave išjungs, atskirs. Mes paprastai kalbame apie laisvę, apie tai, kad gyvename laisvės epochoje. Bet, jei nutarsiu, kad noriu skaityti knygas ir nenoriu naudotis internetu, negalėsiu dirbti šiuolaikinės visuomenės gyvenimo sąlygomis. Mane privers ir įjungs per prievartą. Žlugs mano komunikacija, žlugs akademinis gyvenimas, žlugs absoliučiai viskas. Kitaip tariant, technologija nepalieka pasirinkimo.

Ir man atrodo, kad tai sukuria deterministinę ir fatalistinę⁷ nuotaiką, jog kitaip ir būti negali, kitaip jau ir nebebus. Vadinasi, prasmę padiktuoja ekspertai arba technologija. Kodėl turėtume jos ieškoti? Ji ateis. Tai – technokratijos⁸ pavojus. Bet šalia to, kaip aš minėjau, yra komunikacijos ir informacijos perteklius, kuris mus pavertia savotiškai nualintomis būtybėmis, tokiomis, kaip tie nuvaryti arkliai Sidnio Polako⁹ filme, kurie patys nesuvokia, kokiose varžybose dalyvauja.

487 žodžiai

Parengta pagal interviu „Leonidas Donskis: mes bėgame nuo tikrovės“, LRT Klasikos laida *Kasdienybės kultūra*, 2013 m. gegužės 21 d.

Galimi klausimai diskusijai (pokalbį palaikančiam vertintojui). Pokalbį palaikantis vertintojas gali rinktis klausimus iš čia pateiktų arba užduoti kitus su tekstu ir jame nagrinėjama problema bei diskusijos eiga susijusius klausimus.

1. Žurnalistės klausime teigiama, kad postmodernistinė, informacinė kultūra iškreipė meno paskirtį, menas nebeatlieka savo funkcijos. Apie kokią svarbią meno paskirtį yra kalbama?
2. Filosofas priešina informacinę, technologinę visuomenę, kuri žmogų traktuoja kaip statistinį vienetą, autentiškam žmogaus buvimui su savimi ir kitais. Kaip jis aiškina susvetimėjimo procesą?
3. Ar pritariate minčiai, kad žmogus gyvenimo prasmę atranda tik bendraudamas su kitais žmonėmis, t. y. kodėl gyvenimo prasmės negali atrasti vienas? Pagrįskite savo atsakymą.

---

⁷ Determinizmas – filosofinė nuostata, teigianti, kad kiekvienas įvykis pasaulyje yra iš anksto nulemtas ir žmogus nieko pakeisti negali; fatalizmas – įsitikinimas, kad pasaulį valdo likimas, viskas yra nulemta būtinybės, o gamtoje ir istorijoje laisvės nėra.

⁸ Technokratija – technologų valdžia; santvarka, kurioje visuomenę valdo technologai, inžinieriai, mokslininkai, gamybos organizatoriai ir pan.

⁹ Sydney Pollack (1934–2008) – amerikiečių kino režisierius, prodiuseris ir aktorius. Turimas omenyje garsus jo filmas „Nuvarytus arklius nušauna, tiesa?“ (1969), kuriame vaizduojama konkurencinės kovos nuvarginto žmogaus drama.

4. Kodėl šiuolaikinį informacinį technologinį pasaulį, kuris mums teikia tiek daug informacijos, kalbantysis vadina nelaisvu?
5. Ar sutinkate su autoriaus požiūriu dėl technologijų poveikio žmogaus gyvenimui? Pagrįskite savo nuomonę.